

Pfizer, la farmacèutica espera que tinguem bona salut

Dosis de la vacuna de Pfizer | Reuters / ACN

Pfizer és avui una multinacional farmacèutica molt coneguda i reconeguda arreu del món. Però què en sabem d'aquesta empresa que es dedica a crear i vendre medicaments de tota mena? Doncs ben poca cosa a banda que és una de les empreses que ha fet una de les vacunes dedicades a combatre el coronavirus. I què més? Poca cosa, ja ho he dit, començant per mi mateix. Per això em vaig posar a buscar informació sobre aquest gegant farmacèutic i en vaig trobar molta, i destriant el gra de la palla he escrit aquest article amb algunes de les coses que l'empresa no explica a la seva pàgina web, que és en bona part el mateix que des que el coronavirus va arribar n'expliquen la majoria de periodistes i mitjans de tot el planeta que dia sí i dia també en lloen la feina feta per alliberar-nos del virus, i poca cosa més.

L'actual farmacèutica Pfizer va ser fundada a Brooklyn fa 170 anys per dos cosins d'origen alemany, el químic Charles Pfizer i el pastisser Charles Erhart, els quals tenien el somni de crear una empresa dedicada a fabricar productes químics. L'empresa va anar derivant cap a la producció de medicaments a partir de la comercialització de diversos productes que els van reportar grans beneficis, com l'antiparasitari Santonin. L'èxit d'aquest producte els va permetre introduir-se en el mercat amb preparats químics i mèdics com la càmbora o el iode. L'any 1899, el mateix Charles Pfizer deia: "El nostre objectiu ha estat i continua essent el mateix: trobar la manera de fabricar productes de la més alta qualitat i perfeccionar el mètode més eficient per poder servir els nostres clients (...). Hem de recordar sempre que la qualitat n'és la clau".

Segons la pàgina oficial de la companyia, Pfizer va aconseguir incrementar la capacitat de fabricar grans quantitats de penicil·lina per a l'Exèrcit nord-americà durant la Segona Guerra Mundial, el

que li va reportar ingressos importantíssims, ha desenvolupat diverses vacunes innovadores i ha creat un tractament contra el càncer que ha allargat la vida "a més de 350.000 dones i els ha proporcionat una alta qualitat de vida". La popularitat de la farmacèutica, avui, és conseqüència de la creació d'una de les vacunes més administrades contra la covid-19, però també li ve de ser la companyia que va comercialitzar la Viagra, un medicament usat per tractar la disfunció erèctil a través del citrat de sildenafil.

La marca de l'empresa no només és coneguda i popular sinó que sovint mostra al món que com a companyia farmacèutica sempre ha tingut un comportament ètic positiu i preocupat per la salut de la gent, de tota la gent. Això la va portar, l'any 2016, a fer públic un comunicat explicant que com a companyia havien decidit fer una sèrie d'accions per tal que les drogues que produïen "no s'utilitzin en injeccions letals", ja que que "ens oposem de forma absoluta a l'ús de qualsevol dels nostres productes en el procés d'injecció letal per a la pena capital". L'empresa recalava en el mateix comunicat que les seves medicines s'utilitzen per "salvar vides" de persones, no per al contrari.

Realment, una actitud per aplaudir si no fos que Pfizer va ser l'última gran companyia farmacèutica que es va negar a vendre substàncies per a l'aplicació de la pena de mort als Estats Units, després que una vintena d'empreses d'Europa i els EUA ja ho fessin. De fet, la història de la farmacèutica és plena d'episodis que deixen clar que el centre de l'empresa és el benefici i que la resta, sovint, ben poc els importa o mai no els ha importat tant. Repassem algunes dades públiques, de les que han acabat generant notícies diverses sobre males praxis, procediments criminals o patiments innecessaris a persones provocats per... l'avarícia? La majoria d'aquestes dades, d'aquests delictes de què ha estat acusada, mai no han acabat amb sentències contra els seus procediments o maneres de fer, però sovint els han destapat. En la major part de casos, això ha estat així perquè la farmacèutica ha arribat a acords monetaris amb les persones afectades per les seves pràctiques. I no és que siguin dolents o bons, senzillament són una empresa que treu diners de guarir malalties i, per tant, com més malalts, més diners. O, dit d'una altra manera, com més medicaments, més diners, perquè no cal que algú estigui malalt per vendre-li un medicament, només cal generar la necessitat del medicament en el possible client.

Suborns arreu del món per situar els seus medicaments

Fa uns anys, Pfizer va ser acusada de tenir una conducta delictiva i finançar un fosc sistema de comercialització dels seus medicaments, segons dictamen del Jutjat Nacional del Criminal d'Instrucció número 27 de la Capital Federal d'Argentina durant un judici contra dos dels seus exvisitadors mèdics. El judici el va iniciar la multinacional contra els visitadors mèdics Jorge Capalbo i Óscar Víctor Patrone per conducta "fraudulenta" perquè segons l'empresa havien desviat 24.423 pesos destinats al pagament de suborns mitjançant la presentació de factures falses.

Però la demanda de Pfizer, feta el 2006, es va convertir en un tret al peu de la mateixa companyia perquè durant el judici es va comprovar que els visitadors mèdics eren només una part d'un mecanisme creat per la multinacional per vendre els seus productes i tipificat com a "conducta delictiva". En la sentència judicial "sense excloure el delicte de Capalbo i Patrone, es responsabilitza l'empresa de forçar els seus treballadors a pagar suborns i distribuir cars regals entre centenars de metges per tal que receptessin els seus productes".

Aquesta pràctica no la feia Pfizer només a l'Argentina, ja que el 2012 la multinacional farmacèutica arribà a un acord amb el Departament de Justícia dels EUA per aturar un procediment judicial carregat de greus acusacions en aquest mateix sentit. Pfizer acordava acabar amb les disputes sobre les seves pràctiques il·legals pagant 15 milions de dòlars de multa, més 26,3 milions a l'organisme regulador del mercat de borsa i valors dels Estats Units, la Securities and Exchange Commission (SEC), més 18,8 més de l'empresa farmacèutica Wyeth que havia comprat el 2009 i que també feia les mateixes pràctiques. Amb aquestes multes, el Departament de Justícia dels EUA acceptava no continuar el procés criminal contra la farmacèutica "per pagaments impropis per tal d'aconseguir una millor posició de mercat per als

seus productes". Pfizer havia subornat metges, reguladors de preus i funcionaris públics de Rússia, Bulgària, Croàcia, Kazajistan, Sèrbia, la República Txeca, Xina i Itàlia, per tal que els seus medicaments fossin receptats i es venguessin més que no pas els d'altres farmacèutiques en diversos estats del món. Amb aquest acord i el pagament de 60 milions de dòlars tot quedava arxivat.

Eren noves aquestes pràctiques per part de la multinacional? Doncs desgraciadament, no. Ni la de subornar metges perquè receptessin els seus medicaments ni la d'arribar a acords amb la Justícia per tal de no fer judicis que suposarien penalitzacions encara molt més dures.

Ho deixa clar el cas de Thomas Franklin, un treballador de Pfizer Parker-Davis, una filial de Pfizer que aquesta va comprar per 120.000 milions de dòlars el juny de 2000. Franklin va denunciar l'empresa farmacèutica perquè regalava viatges a Hawaii i als Jocs Olímpics d'Atlanta de 1996 a metges per tal que receptessin un fàrmac contra l'epilèpsia anomenat Neurontin⁵ per suposadament guarir altres malalties per a les quals no estava indicat, com el trastorn bipolar, la síndrome de les cames inquietes i d'abstinència.

Segons fonts de la companyia, Neurontin suposava en aquell moment uns ingressos anuals de 2.700 milions de dòlars a la companyia. "Pfizer no vol tenir un judici sobre això i no crec que cap altra companyia estigui disposada a tenir-lo. És millor pagar i continuar endavant», deia en aquell moment Ira Loss, analista de política farmacèutica de Washington Analysis a Cinco Días. I Pfizer va pagar i no poc. Era l'any 2004 i la multinacional va desemborsar 339 milions d'euros para evitar ser jutjada als EUA.

Prempro, el càncer de mama i la defensa a ultrança als jutjats

L'any 2009, la farmacèutica Pfizer era la més gran del món. Va ser l'any en què va adquirir la seva rival Wyeth per 51.800 milions d'euros. Entre els productes que venia Wyeth n'hi havia un que els reportava molts beneficis econòmics: Prempro⁶. El medicament combinava estrògens i progestina i servia, segons la seva etiqueta, per alleujar els fogots, la sequedat vaginal, la suor nocturna i els canvis d'humor propis de la menopausa. Segons la companyia, si es prenia el medicament aquest també serviria per prevenir malalties del cor, l'osteoporosi i el deteriorament mental.

L'any 2001, es van fer prop de 22,3 milions de receptes de Prempro per tractar les conseqüències de la menopausa. Durant prop de cinc anys, el Directori de Control de Dades i Seguretat (DSMB) estigué fent un estudi sobre les conseqüències de la combinació d'estrògens i progestina. L'estudi no s'acabà, ja que es va interrompre el 9 de juliol de 2002 i s'havia previst que durés fins al 2005. La decisió d'aturar l'estudi es va prendre el 31 de maig de 2002. Les revisions prèvies del DSMB van mostrar augments de les taxes de malalties coronàries, atacs cerebrals i coàguls, però, a més, en la reunió esmentada del 31 de maig, el DSMB va revisar dades preses al llarg del mes de febrer de 2002 en què apareixia per primer cop un important augment del càncer de mama en dones a qui s'administrava Prempro, en comparació amb les del grup que rebien un placebo.

Després de 5,2 anys de seguiment, es van localitzar importants augments del càncer de mama invasiu, malalties coronàries, atacs cerebrals i embòlies pulmonars. L'estudi del NHLBI va involucrar 16.000 dones de 50 a 79 anys a qui només es va subministrar Prempro. L'estudi enregistra un 41% d'augment d'atacs cerebrals; un 29% d'atacs de cor; un 105% de coàguls; un 22% de malalties cardíques; i un 26% de càncer de mama.

Per què hem explicat tot això? Doncs perquè Wyeth i Pfizer, que són la mateixa cosa perquè la segona es va quedar la primera tal com hem dit, es van enfrontar a totes i cada una de les demandes per provocar càncer de mama en dones de la forma més bruta possible. Pfizer va aconseguir que 3.000 demandes no passessin de la fase prèvia. El 2010, començaren els judicis contra la farmacèutica, després que la Cort federal d'Arkansas acumulés 8.000 judicis sobre aquest medicament que en comptagotes anà retornant als tribunals locals, allargant els terminis

tant com va poder de forma que moltes de les demandants moriren abans de poder-se realitzar el judici.

Cada una de les sentències favorables a les afectades va ser recorreguda per Pfizer. Així, un jutge de Filadèlfia es va negar a atorgar 8,4 milions a una dona que atribuïa el seu càncer de mama a Prempro. En el primer any de judicis, la multinacional va perdre set dels onze judicis amb jurat que involucraren Prempro, però Pfizer, amb un exèrcit d'advocats dels millors bufets del país, aconseguí que, després d'alguns judicis, se'n desestimessin els veredictes i es reduïssin els diners que els obligaren a pagar a les afectades. En algunes de les sentències, com en la d'una dona d'Ohio que va prendre Prempro durant cinc anys i que el 2001 li diagnosticaren càncer de mama, el jutge li va atorgar una indemnització de tres milions de dòlars mentre afirmava que "Wyeth sabia que l'ús de Prempro podia provocar càncer de mama, però no va advertir els pacients sobre aquest risc".

Els judicis han continuat durant anys i Pfizer ha continuat intentant no pagar. Així, per exemple, el 23 de novembre de 2009, un jurat de Filadèlfia va ordenar a Pfizer que pagués 28 milions de dòlars per danys a una supervivent de càncer de mama que havia utilitzat el seu medicament durant 11 anys i la multinacional el primer que va fer va ser advertir-la que recorreria la sentència.

Manipuladors d'assajos clínics

El 2009, el prestigiós New England Journal of Medicine publicava un estudi que mantenia que la farmacèutica havia manipulat els resultats d'alguns dels seus assajos clínics per intentar millorar els resultats de vendes dels seus productes. Segons l'article que en resumia la informació a Público, la multinacional va canviar els objectius inicials de vuit estudis que havia fet per incloure'n altres que resultaven més beneficiosos per al seu medicament contra l'epilèpsia Neurontin fins al punt que, segons els autors de l'article a NEJM, els canvis qüestionaven la mateixa validesa dels estudis. La gravetat del tema era gran, ja que els assajos de Pfizer amb els resultats modificats havien estat publicats en prestigioses revistes clíniques i, si ens centrem en el cas del Neurontin, s'explicava que el medicament també era efectiu contra malalties per a les quals finalment no va ser aprovat com la migranya o el trastorn bipolar.

En vuit del total de 12 estudis publicats per la multinacional, es van canviar sense avisar en cap moment els efectes primaris i secundaris del medicament, que serveixen per determinar la seva efectivitat. Els portaveus de Pfizer en el seu moment van rebutjar les acusacions i van respondre que l'estudi era parcial. L'any 2004, Pfizer va reconèixer que havia promocionat usos alternatius de Neurontin i va pagar una multa de més de 300 milions d'euros per evitar anar a judici als EUA. El setembre de 2009, continuant amb aquesta pràctica de pagar per no anar a judici, la companyia va pagar 1.600 milions d'euros per haver promocionat usos alternatius de quatre medicaments més.

Assajos amb persones com si fossin cobais

L'abril de 2009, Pfizer negocià amb el Govern de Nigèria un acord per evitar un judici per la mort d'onze nens d'aquell país i les seqüeles en forma ceguesa, sordesa i danys neurològics a desenes d'altres en un assaig clínic del medicament Trovan en què van participar prop de 200 famílies de la regió de Kano, al nord del país, 11 sense ser advertides de la seva perillositat. Durant l'assaig, davant una epidèmia de meningitis, els experts de Pfizer van subministrar el medicament Trovan a cent dels nens de la ciutat i el medicament Ceftriaxona en dosis molt menors a la resta, per tal d'afavorir els bons resultats del seu medicament, que era el Trovan.

Un dels metges participants en l'experiment, Juan Walterspiel, es va posar en contacte amb la direcció de la farmacèutica per denunciar la violació de les normes ètiques durant l'assaig clínic. La resposta de Pfizer va ser el seu acomiadament, segons la multinacional "per altres motius". El medicament va ser aprovat per a infeccions molt severes als Estats Units, on encara s'utilitza, i a la Unió Europea, que tres mesos després el va retirar perquè causava problemes hepàtics.

La companyia tancà el tema amb el desemborsament de 75 milions de dòlars per indemnitzar les famílies i evitar que la causa criminal que ja havia arribat als tribunals tirés endavant. Però en aquest cas no només va posar diners damunt la taula sinó alguna cosa més. Ho sabem perquè, quan encara existia WikiLeaks (per coses com aquesta la van tancar i van empresonar Assange) i va revelar un cable de l'Ambaixada nord-americana a Abuja en què s'explicava que Pfizer va contractar un grup d'investigadors per trobar evidències de corrupció en el fiscal general de Nigèria, embrutar la seva imatge i fer-li abandonar el judici, quelcom que tal com veiem acabaren aconseguint.

I amb la covid, què?

Amb la covid, no passarà res del que fins ara hem relatat. I no passarà, podríem dir, perquè la vacuna de Pfizer contra la covid és perfecta i no provocarà cap efecte secundari nociu no previst per a les persones vacunades amb una, dues, tres, quatre... dosis o les que facin falta. I en el cas impossible que algun tipus de mal es derivés de la vacunació contra la covid-19 amb la vacuna de Pfizer, res del que passaria o hagués passat seria culpa de Pfizer. Ja ho sabeu...

Per què? Doncs perquè la companyia s'ha cobert l'esquena com mai abans. Els contractes entre les farmacèutiques i la Unió Europea van ser secrets en el moment en què es van signar, malgrat que la democràcia sigui un dels mantres centrals de la propaganda de la UE, i només la pressió exercida per alguna premsa i per parlaments d'alguns dels seus estats va aconseguir fer públiques les condicions que amagaven. Així, davant de les crítiques per la manca d'informació, a principis de 2021, Brussel·les va fer públics els contractes signats amb les farmacèutiques, tot i que esborrant-hi tota la informació rellevant, la qual cosa encara va motivar més crítiques.

En el cas del de Pfizer, La Vanguardia va tenir accés al contracte complet i en va publicar una notícia el 21 d'abril de 2021¹². En la notícia, a banda d'explicar-nos que el preu de les vacunes no era els que s'havien anunciat sinó superiors, hi havia algunes dades importants en relació amb la salut. El contracte estava signat el 20 de novembre de 2020, quan la vacuna encara no havia tingut autorització comercial, per la presidenta global del programa de vacunes de Pfizer, Nanette Cocero, i la comissària europea de Salut, Stella Kyriakides, i en ell es detallen les possibles responsabilitats de la companyia en el cas que la vacuna produís danys a tercers, incloses empreses. En el text es deixa ben clar que tota la responsabilitat queda en mans de la Unió Europea i dels països membres. La farmacèutica només es fa responsable d'algun error que pogués produir-se en la fabricació de les vacunes, però a partir del lliurament d'aquestes als països membres, la multinacional no se'n fa responsable ni afrontarà cap mena d'indemnització. El document deixa ben clar que ni Pfizer ni cap dels seus directius ni cap dels seus socis seran culpables de res.

Per tant, queda ben clar, un cop vista la petita part de la història de l'empresa que no trobareu a Viquipèdia, que aquest cop, si passés res, que no passarà, Pfizer s'ho mirarà de lluny estant i com si no anés amb ella. Però insisteixo: les vacunes són tan segures com sempre han estat els productes de Pfizer, sense cap mena de dubte.

Per tancar aquesta petita història de la farmacèutica, vull assenyalar una curiosa coincidència que no té res d'estrany, malgrat alguns dels que posen en dubte l'efectivitat de les vacunes s'hi han recreat molt. El mateix dia que es va informar el món sobre la disponibilitat i l'alta eficàcia de la seva vacuna (92% deien ells), tot i que l'assaig clínic encara no havia finalitzat, Albert Bourla, president i conseller delegat de Pfizer, va vendre el 61,8% de les seves accions a la companyia (132.508 accions a un preu de 41,94 dòlars cada una) per un preu de 4,7 milions d'euros. El mateix va fer la vicepresidenta executiva de Pfizer, Sally Susman, que va ingressar 1,8 milions de dòlars en l'operació. Els pobres no devien saber que la seva farmacèutica aquells dies posaria al mercat el producte que, junt amb la penicil·lina durant la II Guerra Mundial, més diners els donaria en la seva història i feia mesos que havien previst les vendes d'unes accions que, sense cap mena de dubte, a partir de començar el procés de vacunació, no deixarien de pujar i pujar i pujar. Bourla,

però, no va ser acusat només d'això per gent sense trelat sinó que, durant mesos, va córrer el fals rumor que no es volia vacunar. Finalment, ell mateix ho va desmentir recordant una piulada que incloïa una fotografia feta en el moment en què s'havia vacunat amb un bonic text que deia "Tot i que el viatge està lluny d'acabar, estem treballant incansablement per vèncer el virus".

Vull acabar el meu article, dirigit a cada una de les persones que us l'heu llegit, amb les mateixes paraules que Bourla, un veritable poeta, va escriure dirigint-se al món sencer quan la seva vacuna arribava al final de les proves de seguretat: "Espero que vostè i els seus éssers estimats es trobin segurs i tinguin bona salut". A mi només em queda dir: així sigui...

(Algunes de les parts d'aquest article han estat inspirades pel text "Pfizer: una multinacional farmacéutica corrupta y con un historial de numerosos errores escrit" per Izquierda Castellana, just en el moment en què el Ministerio del Interior ha començat l'"extinció" de l'organització, que de facto vol dir la seva il·legalització. També vull fer constar que molt possiblement no trobareu aquest article ni a Facebook ni a Instagram ni a Twitter, ja que des que va començar la pandèmia i, sobretot, el procés de vacunació, aquestes xarxes socials apliquen una censura duríssima a nivell tecnològic a qui discrepa encara que sigui un mil·límetre de l'únic discurs possible i amaguen a la vista de la majoria d'usuaris molts dels textos o entrades que parlen sobre la pandèmia quan no són de fonts oficials.)